

Ett Europaår för kompetens 2023

2022/23:FPM12

Utbildningsdepartementet

2022-11-08

Dokumentbeteckning

COM(2022) 526 final

Förslag till EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS BESLUT om ett Europaår för kompetens 2023

Sammanfattning

Den 12 oktober 2022 presenterade Europeiska kommissionen (kommissionen) sitt förslag till beslut om ett Europaår för kompetens (European Year of Skills) 2023. Bakgrunden till förslaget är behovet av att rusta Europeiska unionens (EU) arbetskraft med den kompetens som behövs för att säkerställa ekonomisk återhämtning, stärka Europas globala konkurrenskraft och omvandla den gröna och digitala omställningen till möjligheter för alla. Det övergripande målet med kommissionens förslag är att fortsätta att främja omställning och kompetenshöjning och därigenom stärka konkurrenskraften hos europeiska företag, särskilt små och medelstora företag, så att den gröna och digitala omställningen kan genomföras på ett socialt, rättvist och inkluderande sätt.

Åtgärder som föreslås innefattar informationsinsatser, konferenser, användning av verktyg för kartläggning av kompetensbehov och utbyte av goda erfarenheter. Kommissionen föreslår att medlemsstaterna ska utse nationella samordnare, vilka ska säkerställa samordningen av relevanta verksamheter på nationell och regional nivå samt företräda den offentliga förvaltningen på ett holistiskt sätt.

Kommissionen föreslår att beslutet träder i kraft dagen efter att beslutet har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning.

1.1 Ärendets bakgrund

I sitt årliga tal i Europaparlamentet om tillståndet i den Europeiska unionen den 14 september 2022 tillkännagav Europeiska kommissionens ordförande Ursula von der Leyen att kommissionen skulle föreslå att 2023 ska bli Europaåret för kompetens.

I ett meddelande från kommissionen om en europeisk kompetensagenda för hållbar konkurrenskraft, social rättvisa och motståndskraft från 2020 (Fakta-PM 2019/20:FPM59) efterlystes en kompetensrevolution för att säkerställa ekonomisk återhämtning, stärka Europas globala konkurrenskraft och se till att den gröna och digitala omställningen leder till möjligheter för alla. I Portoförklaringen enades EU:s stats- och regeringschefer 2021 om mål för sysselsättning, utbildning och fattigdom eller social utestängning. Förklaringen bygger på kompetensagendan och uppvisar Europeiska rådets engagemang för kompetensutveckling, omskolning och förbättrad anställbarhet. I förklaringen välkomnade Europeiska rådet EU:s övergripande mål i handlingsplanen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Den 15 september 2021 tillkännagav kommissionens ordförande Ursula von der Leyen att en strukturerad dialog skulle inledas på högsta nivå för att stärka åtagandena om digitala färdigheter och digital utbildning.

Mot denna bakgrund anser kommissionen att Europaåret för kompetens 2023 bygger vidare på och stärker befintliga initiativ och skapar synergier mellan åtgärderna samt påskyndar vägen mot EU:s övergripande mål för sysselsättning och utbildning för 2030.

1.2 Förslagets innehåll

Det övergripande målet med Europaåret för kompetens 2023 är att främja omställning och kompetenshöjning. Det är för att stärka konkurrenskraften hos europeiska företag, särskilt små och medelstora företag, så att den gröna och digitala omställningens potential kan ske på ett socialt, rättvist och inkluderande sätt. Förslaget kommer, enligt kommissionen, att främja en politik för kompetensförsörjning och investeringar för att möta behoven av kvalificerad arbetskraft. Ingen ska hamna på efterkälken som en följd av bland annat den gröna och digitala omställningen.

Förslaget har som mål att:

1. Främja ökade, effektivare och inkluderande investeringar i utbildning och kompetenshöjning för att tillvarata potentialen hos nuvarande och framtida europeisk arbetskraft och stödja människor i övergångar från ett arbete till ett annat arbete, i aktivt åldrande och i att dra nytta av de

nya möjligheter som den pågående ekonomiska omvandlingen medför.

2. Stärka människors kompetens genom ett nära samarbete med arbetsmarknadens parter, offentliga och privata arbetsförmedlingar, företag och utbildningsanordnare samt genom utveckling av gemensamma strategier inom alla politikområden.
3. Matcha människors ambitioner och kompetens med möjligheter på arbetsmarknaden, särskilt sådana som erbjuds genom den gröna och digitala omställningen och inom de huvudsektorer som behöver återhämtning efter pandemin. Särskilt fokus kommer att läggas på att få fler människor att träda in på arbetsmarknaden, särskilt kvinnor och unga, i synnerhet unga som varken arbetar eller studerar (UVAS).
4. Attrahera människor från tredjeland som har färdigheter som unionen behöver, bland annat genom att stärka möjligheterna till lärande och rörlighet och genom att underlätta erkännandet av kvalifikationer.

1.2.1 Förslag på åtgärder

Kommissionen föreslår att åtgärder ska genomföras på såväl EU-nivå som nationell, regional eller lokal nivå och i relevanta fall i samarbete med tredjeland. Åtgärderna ska bland annat innefatta konferenser, forumdiskussioner och andra evenemang för att främja debatten om kompetenspolitikens roll och bidrag till konkurrenskraftig, hållbar och rättvis ekonomisk tillväxt. Kommissionen föreslår även diskussioner och ömsesidigt lärande om åtgärder och strategier för såväl offentliga som privata aktörer och aktörer inom tredje sektorn, såsom civilsamhället. Detta ska ske genom arbetsgrupper, tekniska möten och evenemang och att exempel på goda erfarenheter och riktlinjer från evenemangen offentliggörs och sprids. Vidare föreslås främjandeinitiativ som bland annat riktar sig till enskilda personer, företag, handels- och industrikammare, arbetsmarknadens parter, offentliga myndigheter och utbildningsanordnare. Syftet ska vara att främja tillhandahållande, finansiering och tillvaratagande av möjligheter till kompetenshöjning och omskolning.

Därtill föreslår kommissionen en ökad dialog i befintliga grupper och nätverk av berörda parter. Kommissionen föreslår vidare åtgärder för genomförande och vid behov utveckling av ytterligare verktyg för att identifiera nuvarande och framtida kompetensbehov. Här lyfts särskilt de behov som är kopplade till den gröna och digitala omställningen samt de huvudsektorer som behöver återhämtning efter pandemin, energikrisen och effekterna av Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Kommissionen föreslår dessutom att åtgärderna ska innefatta främjande av verktyg för att öka tydligheten i kvalifikationer inklusive kvalifikationer från tredjeland. Enligt kommissionens förslag bör även främjande av program, finansieringsmöjligheter, projekt, åtgärder och nätverk av relevans för samtliga aktörer som deltar i utformningen, spridningen och genomförandet

1.2.2 Samordning av verksamheter på nationell och regional nivå

Kommissionen föreslår att medlemsstaterna ska ha ansvar för att organisera deltagandet i Europaåret på nationell och regional nivå. Medlemsstaterna ska enligt förslaget utse en nationell samordnare för att säkerställa samordningen av relevanta verksamheter på nationell och regional nivå.

Enligt förslaget ska kommissionen senast den 31 december 2024 presentera en rapport för Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén. Rapporten ska omfatta genomförandet, resultaten och den övergripande bedömningen av de initiativ som vidtagits under Europaåret.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Förslaget bedöms inte påverka nationell lagstiftning.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Kommissionen anser att Europaåret för kompetens 2023 kan genomföras med de befintliga budgetanslagen genom att använda program som fastställer prioriteringar för årlig eller flerårig finansiering. Det föreslagna initiativet väntas, enligt kommissionen, inte heller ge några särskilda sociala, ekonomiska eller miljömässiga konsekvenser.

Kommissionen gör således bedömningen att förslaget inte kräver ytterligare budgetmedel i form av anslag.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen anser att en förutsättning för ett konkurrenskraftigt EU är att kunna möta arbetsgivares efterfrågan på arbetskraft med rätt kompetens och ser därför positivt på att EU sätter ljuset på omskolning och fort- och vidareutbildning. Detta är också nödvändigt för den gröna och digitala omställningen, och för ett motståndskraftigt EU som kan möta utmaningar med innovationskraft, produktivitet och tillväxt.

Regeringen är positiva till att tillgång till lärandemöjligheter och reella möjligheter till kompetensutveckling under hela arbetslivet lyfts fram i initiativet. Det stärker möjligheterna till ett långt och framgångsrikt arbetsliv som tar tillvara på även äldre personers kompetens och erfarenheter, kan bidra till integration, tillvarata den fulla potentialen i kvinnors

arbetskraftsdeltagande och öka möjligheterna att unga som varken arbetar eller studerar kan träda in på arbetsmarknaden.

Det är viktigt att arbetet på EU-nivå utgår från en grundläggande respekt för fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna, för nationella system avseende arbetsmarknad och utbildning samt principerna om subsidiaritet och proportionalitet. Initiativ på EU-nivå bör därför framför allt utgå ifrån medlemsstaternas egna åtgärder på området och fokusera på kunskaps- och erfarenhetsutbyten dem emellan. Regeringen stödjer därmed kommissionens inriktning gällande flexibilitet i frågan om innebörden av nationella samordnare för europaåret för kompetens.

Regeringen välkomnar vidare att vikten av dialog med arbetsmarknadens parter, berörda myndigheter och utbildningsanordnare lyfts fram som ett av målen i initiativet. Det är en förutsättning i arbetet med att främja kompetenshöjning och omställningsförmåga på arbetsmarknaden.

Som utgångspunkt ska utgiftsdrivande åtgärder på EU-budgeten i form av nya initiativ, nya åtaganden eller ambitionshöjningar finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen (MFF) i enlighet med förordningen om denna.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaterna har under förhandlingarna varit generellt positivt inställda till kommissionens förslag.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

-

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte remitterats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

I fråga om rättslig grund hänvisar kommissionen till artikel 149 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) enligt vilken unionen på sysselsättningsområdet har befogenhet att stödja medlemsstaternas åtgärder, uppmuntra samarbete och tillhandahålla jämförande analyser och rådgivning samt främja innovativa tillvägagångssätt. Kommissionen bedömer att förslaget kommer att bidra till de mål som anges i artikel 145 i EUF-fördraget, enligt vilken medlemsstaterna och unionen ska arbeta för att utveckla en samordnad sysselsättningsstrategi och särskilt för att främja en

kvalificerad, utbildad och anpassningsbar arbetskraft och en arbetsmarknad som är mottaglig för ekonomiska förändringar.

2022/23:FPM12

Europaparlamentet och rådet beslutar enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén. Rådet beslutar med kvalificerad majoritet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Förslaget är, enligt kommissionen, förenligt med subsidiaritetsprincipen i artikel 5.3 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget). Kommissionen anser att förslagets syften inte kan uppnås på ett tillfredsställande sätt endast genom åtgärder från medlemsstaternas sida. Enligt kommissionen skulle åtgärder endast på nationell nivå innebära att fördelarna från ett europeiskt perspektiv uteblir, i fråga om utbyte mellan länderna av goda erfarenheter. Unionen ska sträva mot sina mål med lämpliga medel som står i proportion till de befogenheter som den tilldelas i fördragen. Kommissionen menar att medlemsstaternas aktiviteter dessutom gynnas av att EU sprider information både i och utanför EU.

Kommissionens bedömning är att förslaget är förenligt med proportionalitetsprincipen i artikel 5.4 i EU-fördraget. Det föreslagna tillvägagångssättet bygger på befintliga program och kommunikationsverksamhet inriktad på temat för Europaåret för kompetens 2023. Det medför, enligt kommissionen, inga oproportionerliga begränsningar i verksamheten hos de förvaltningar som genomför förslaget. Kommissionen menar att medlemsstaternas arbete kommer att stödjas och kompletteras genom EU-åtgärder, vilka i första hand kommer att förbättra effektiviteten hos unionens egna instrument. Enligt förslaget kommer EU-åtgärderna dessutom att skapa underlag för och uppmuntra till synergieffekter och samarbete mellan medlemsstaterna, organisationer och stiftelser samt privata och offentliga företag. Enligt kommissionen kommer EU-åtgärderna inte att gå utöver vad som är nödvändigt för att ta itu med de identifierade problemen och uppnå initiativets mål.

Regeringen delar kommissionens bedömning.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget behandlas i rådsarbetsgruppen för sociala frågor. Beslut om kompetensåret kommer att fattas i början på 2023.

-